

NARENCİYE İHRACATI PERFORMANSININ TARIMSAL FİNANSMAN AÇISINDAN İNCELENMESİ: ERDEMLİ ÖRNEĞİ*

Doç. Dr. İlhan EGE¹, Öğr. Gör. Nihan CABA²

¹ Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ilhanege2005@hotmail.com

² Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devrek Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü,
nihancb@gmail.com

ÖZET

Mersin ili Erdemli ilçesi, taşımacılık ve ulaşım yapılmasına imkân sağlayan bir konumda bulunmaktadır. Özellikle ihracat faaliyetlerine oldukça elverişli olan ilçede, tarım faaliyetleri de büyük bir finansman kaynağı yaratmaktadır. İlçedeki yaşam incelendiğinde, çoğu kişinin tarım ile uğraştığı görülmektedir. Dolayısıyla bu olgu, ilçedeki tarımsal faaliyetlere ilişkin canlılığın gelişiminin araştırılmasını ve teşvik edilmesini gerektirmektedir. Erdemli’de birçok tarım ürünü yetiştirilmektedir, fakat narenciye sınıfındaki ürünler ilçedeki en büyük üretim ve gelir kaynakları arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, Erdemli’deki ekonomik canlılığın temel kaynaklarından biri olan narenciye ihracatının tarımsal finansman açısından değerlendirilmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere, Erdemli’de narenciye üretimi ve ihracatına ait yıllık veriler incelenmiştir. Çalışma sonucunda, ilçede narenciye sınıfına ait tarım ürünlerinin ciddi bir finansman kaynağı olduğu ve bu ürünlere ait üretim ve ihracatın artırılmasının tarımsal finansman açısından önemli olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Finansman, İhracat, Tarım, Narenciye, Erdemli

INVESTIGATION OF CITRUS EXPORT PERFORMANCE IN TERMS OF AGRICULTURAL FINANCE: THE CASE OF ERDEMLI

ABSTRACT

The Mersin province of Erdemli district is located in a position that allows transport and transportation. Especially in the district which is very convenient for export activities, agricultural activities also creates a major source of financing. When the life in the district is examined, it is seen that most people are dealing with agriculture. Therefore, this fact requires that the development of the vitality of the agricultural activities in the district is investigated and encouraged.

Many agricultural products are grown in Erdemli, but citrus products are among the largest production and income sources in the district. The aim of this study is to evaluate the export of citrus, which is one of the main sources of economic vitality in Erdemli, in terms of agricultural financing. To achieve this purpose, the annual data on citrus export in Erdemli have been examined in the study. As a result of the study, it was determined that agricultural products belonging to citrus in the district are serious sources of financing and it is important to increase the production and export of these products in terms of agricultural financing.

Keywords: Agricultural Financing, Export, Agriculture, Citrus, Erdemli

* Bu makale, 19-21 Nisan 2018 tarihleri arasında Uluslararası Erdemli Sempozyumu’nda sözlü olarak sunulmuş ve özet metin olarak yayınlanmış bildirinin genişletilmiş halidir.

1. Giriş

Tarım sektörü, bir ülkenin ekonomik kalkınma sürecinde stratejik bir rol oynamaktadır. Gelişmiş ülkelerin ekonomik refahına önemli katkılarda bulunurken, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik gelişimindeki rolü hayati önem taşımaktadır. Tarımın kalkınmadaki potansiyel rolü, ekonomileri tarım temelli olan ülkeler için yoksulluğu azaltmak ve büyümeyi sağlamaktır (Wagan vd., 2016:89).

Ülkemizde entansite derecesinin ve buna paralel karlılığının da yüksek olması nedeniyle meyve ve sebze yetiştiriciliği önemli tarımsal faaliyetlerden biridir (Bayramoğlu vd., 2009:11). Yetiştirilen çok sayıda ürün arasında, narenciye üretimi de önemli bir rol oynamaktadır. Üretilen ürünlerin ihracatı ise bölge için önemli gelir kaynakları arasındadır. En fazla narenciye ihracatı yapan iller incelendiğinde, Mersin ilinin ilk sırada yer alması bu çalışmanın yapılmasında anahtar rol oynamaktadır. Çalışmanın amacı, Mersin'in narenciye üretiminde önemli bir üretim kapasitesine sahip olan Erdemli ilçesindeki narenciye ihracatının tarımsal finansman açısından incelenmesidir. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek üzere sırasıyla Türkiye'de tarım, narenciye, ihracat verileri ile Mersin'de narenciye ihracatına ait veriler incelenmiştir. Son olarak ise Erdemli'deki tarımsal üretim alanları ile narenciye ihracatına ait yaklaşık olarak ulaşılan değerler incelenerek genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. Türkiye'de Tarım, Narenciye ve İhracat

Ülkemiz, bulunduğu coğrafi konumu ve çeşitli iklim özelliklerini bir arada barındırması ile çok çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır. Türkiye, sahip olduğu ekolojik yapı ve iklim özellikleri bakımından bazı tropik meyveler dışında birçok meyve türünün yetiştirilmesine elverişli olduğu gibi, birçok tarımsal ürünün üretiminde dünyada ilk on sıralamada yer almaktadır (Uçum vd., 2014:286).

Türkiye'de tarım ürünleri üretimine ait verilere Tablo 1 aracılığıyla ulaşmak mümkündür.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hububat	26924	29400	27200	29950	25300	30600	27300	28900
Baklagiller	744	688	718	701	665	695	690	719
Yağlı Tohumlar	1417	1425	1493	1664	1762	1829	1835	1836
Sanayi Bitkileri	20145	18751	17313	18832	19168	18148	21635	22369
Meyveler	14003	11850	14554	14494	14186	14171	15024	16568
Yumru Bitkiler	6413	2604	6531	5853	5956	6639	6871	6885
Meyvesi Yenen Sebzeler	15347	16515	17061	17407	17443	18253	18383	18685

Tablo 1. Türkiye'de Tarım Ürünleri Üretimine Ait Veriler (Bin Ton)¹

Türkiye'de tarım alanlarına ait veriler incelendiğinde, tarla bitkileri ve nadasa bırakılan alanların 1990'dan 2017 yılına kadar geçen sürede azaldığı, buna karşılık sebze ve meyve üretim alanlarının arttığı görülmektedir (bkz. Ek 1²). Özellikle meyve üretimi alanlarındaki artışın narenciye üretiminde nasıl bir etkiye

¹ www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 06.02.2018)

² www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 05.02.2018)

sahip olacağını öğrenmek için Tablo 1’de gösterilen Türkiye’de tarım ürünleri üretimine ait verilere bakıldığında, meyve üretiminin son sekiz yılda artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 2’de ise Türkiye’de narenciye üretimine ait veriler gösterilmektedir.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Narenciye	3572	3614	3475	3681	3784	3976	4293	4770

Tablo 2. Türkiye’de Narenciye Üretimine Ait Veriler (Bin Ton)

Tablo 1 ile Tablo 2 karşılaştırıldığında, 2010 yılındaki 14003 (bin ton) meyve üretimine karşılık aynı yılda narenciye üretimi 3572 (bin ton) olarak gerçekleştirmiştir. 2017 yılında ise 16568 (bin ton) meyve üretimi içerisinde 4770 (bin ton) narenciye üretimi yer almaktadır.

Ülkemizde ihracatın yıllar itibariyle nasıl bir gelişim gösterdiğini incelemek için Türkiye’de aylar ve yıllar itibariyle ihracat rakamlarını incelemek gerekmektedir (bkz. Ek 2³). Ek 2’de yer alan verilere göre, ülkemizde İhracat rakamları incelendiğinde özellikle Kasım ve Aralık aylarında artış olduğu gözlenmektedir. 2017 yılında, bir önceki seneye göre ihracat rakamlarında artış olduğu görülmektedir. Tabloda genel olarak ihracat rakamları yıllar itibariyle birbirine yakın tutarlarda artış ya da azalış gösterse de, Son 10 yıllık ihracat rakamlarında genel bir artış olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3’te gösterilen Türkiye’de tarım ürünleri ihracatında ise, 2014 yılı en fazla ihracatın gerçekleştiği yıl olarak görülmektedir.

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 (Ocak- Kasım)
4.934,7	5.166,6	5.188,9	5.653,3	6.029,7	5.756,6	5.397,2	4.634,0

Tablo 3. Türkiye’de Tarım Ürünleri İhracatı (Milyon \$)⁴

2016 yılı Ocak – Kasım dönemi ihracat rakamı 4.740,0 Milyon Dolar’dır. Bu durumda, tarım ürünleri ihracatının 2017 yılında bir önceki yıla göre az da olsa bir düşüş yaşadığı söylenebilir.

Tarım ürünleri ihracatı içindeki narenciye ihracatının ne kadar bir paya sahip olduğunu anlamak, çalışmanın amacı açısından oldukça önemlidir (bkz. Ek 3⁵). Ek 3’te yer alan 2016-2017 (Ocak-Aralık ayı) Türkiye Geneli Narenciye İhracatı Rakamları verilerine göre, en fazla ihracat mandarin ihracatında gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla limon, portakal ve greylort sınıfındaki ürünler takip etmektedir. Son iki yıllık rakamlar incelendiğinde, toplam narenciye ihracatı miktarı 2016 yılında 1.670,8 (bin ton) iken toplam ihracat açısından ulaşılan değer 879,6 Milyon Dolardır. 2017 yılında ise miktar olarak az bir artış gözlenirse de, ulaşılan değer bir önceki yıla göre daha düşük olmuştur. 2017 yılında toplam 1,672,8 (bin ton) narenciye ihracatı gerçekleşmiş fakat toplamda 849,6 Milyon Dolar’lık bir gelir elde edilmiştir. Tablodaki değerler incelendiğinde, sadece greylort ihracatının bir önceki yıla göre 2017 yılında azaldığı, buna karşın mandarin,

³ www.kalkinma.gov.tr (Erişim tarihi: 05.02.2018)

⁴ www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 06.02.2018)

⁵ www.yms.org.tr (Erişim tarihi: 09.02.2018)

limon ve portakal ihracatının 2017 yılında artış gösterdiği görülmektedir. Bu durumun sebebinin fiyatlardaki azalma olduğu söylenebilir.

İhracat yapılan ülkelerin hangileri olduğu ise üzerinde durulması gereken diğer bir konudur (bkz. Ek 4⁶). Ek 4’te gösterilen 2016-2017 (Ocak-Aralık Ayı) Narenciye İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke tablosu incelendiğinde ilk beş sırada yer alan ülkeler sırasıyla Rusya, Irak, Ukrayna, Suudi Arabistan ve Romanya’dır. Ülkemizin birçok ülkeye narenciye ihracatı gerçekleştirmesi, önemli bir gelir unsuru yaratmaktadır.

3. Mersin’de Narenciye İhracatı

Mersin bulunduğu konum ve sahip olduğu ilçeleri açısından narenciye üretiminin ve ihracatının zengin olduğu illerimizden biridir. Mersin’de düzenlenen narenciye festivalleri de bu önemi vurgulayan etkinlikler arasında yer almaktadır.

Ülkemizde en fazla narenciye ihracatı yapan iller incelendiğinde son iki yılda Mersin’in ilk sırada yer aldığı görülmektedir (bkz. Ek 5⁷). Ek 5’te gösterilen tabloda ise Mersin’i sırasıyla Hatay, Trabzon, Adana ve Antalya illeri takip etmektedir. Mersin’in bu denli bir potansiyele sahip olması, ildeki ekonomik ivme açısından oldukça önemlidir. Mersin’e ait narenciye ihracatı, ülkemizde ilk sırada yer alırken bu ihracatın yıllar itibariyle nasıl bir gelişim gösterdiğine ise Tablo 4 aracılığıyla ulaşmak mümkündür.

	2013	2014	2015	2016	2017
Mandarin	170,2	184,2	176,5	183,6	217
Limon	146,9	148,4	154,6	164,3	179
Portakal	133,5	139,8	158,7	166,5	148
Greyfurt	66,3	74,3	77,4	79,3	60,3
Toplam	456,9	546,4	567,2	593,7	604

Tablo 4. Mersin’de Narenciye İhracatına Ait Miktar Verileri (Bin Ton)⁸

Tablo 4’te gösterilen Mersin’de narenciye ihracatına ait miktar verileri incelendiğinde son beş yılda ihracatın giderek artış gösterdiği görülmektedir. 2017 yılında Mersin’de ihraç edilen toplam narenciye miktarı 604 (bin ton) olurken, bir önceki yıl yaklaşık 594 (bin ton) narenciye ihracatı gerçekleşmiştir. Yıllar itibariyle görülen artışlar birbirine oldukça yakındır.

Mersin’de toplam narenciye ihracatının miktar açısından incelenmesinin yanında sağladığı gelir açısından da izlenmesi önemlidir. Tablo 5, Mersin’de toplam ihracat ve narenciye ihracatına ait verileri karşılaştırmalı olarak göstermektedir.

Mersin	2013	2014	2015	2016	2017
Toplam İhracat	1.472.246	1.717.303	1.407.323	1.493.352	1.519.007
Narenciye İhracatı	311.258	326.745	298.485	314.500	307.300

Tablo 5. Mersin’de Toplam İhracat ve Narenciye İhracatına Ait Veriler (Bin Dolar)

⁶ www.yms.org.tr (Erişim tarihi: 09.02.2018)

⁷ www.kalkinma.gov.tr (Erişim tarihi: 05.02.2018)

⁸ www.erdemlitso.org.tr (Erişim Tarihi: 06.02.2018)

Tablo 5'te yer alan verilere göre, Mersin'de toplam ihracatın yaklaşık %20'sini narenciye ihracatı oluşturmaktadır. Tek başına böyle büyük bir pazar, Mersin'de narenciyenin önemini ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

4. Erdemli'de Tarımsal Üretim Alanları ve Narenciye İhracatı Performansının İncelenmesi

Mersin'in tarımsal üretim açısından önemli bir ilçesi olan Erdemli, gerçekleştirilen tarım faaliyetleri ile ilçedeki en büyük gelir kaynakları arasında yer almaktadır. Özellikle narenciye üretimi ile Erdemli, çok önemli bir potansiyele sahiptir.

Mersin'deki narenciye üretiminin önemli bir kısmına sahip olan Erdemli, özellikle limon üretimi konusunda büyük bir kapasiteye sahiptir. Limon üretimi ile Erdemli, hem ihracat açısından gelir sağlamakta, hem de kişiler açısından iş olanakları sağlayarak gelir unsuru oluşturmaktadır.

Mersin'in sahip olduğu ilçeleri göz önüne alındığında, toplam işlenen tarım alanları açısından Erdemli, önemli bir sırada yer almaktadır (bkz. Ek 6⁹). Ek 6'da gösterilen Mersin ve ilçelerine ait toplam işlenen tarım alanlarına ait tabloda, toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkiler alanı sütununa göre, 94.934 hektar ile Tarsus ilk sırada, 81.190 hektar ile Gülnar ikinci sırada, 66.676 hektar ile Mut üçüncü sırada, 50.511 hektar ile Silifke dördüncü sırada ve 33.080 hektar ile Erdemli beşinci sırada yer almaktadır. Mersin'e ait 13 ilçe bulunduğu göre, Erdemli'nin toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkiler alanı açısından beşinci sırada yer alması oldukça önemlidir. Ayrıca, aynı tabloda, Türkiye'de 20.576.637 hektar işlenen tarım alanı bulunduğu, bu rakamın 275.191 hektar alanının Mersin'den sağlandığı görülmektedir.

Erdemli ilçesi ayrıca, ülkemizdeki diğer ilçelerle karşılaştırıldığında çok önemli bir konumda yer almaktadır (bkz. Ek 7). Ek 7'de gösterilen tabloda Erdemli, ülkemizdeki 872 ilçe arasında 19. sırada yer alarak, üretimde büyük bir paya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Erdemli'deki üretim alanlarının kullanımından sonra, bu alanların ne kadarının narenciye için işlendiğini incelemek gerekmektedir. Tablo 6¹⁰, bu konuda önemli bilgiler sunmaktadır.

	Narenciye
TR Türkiye	3.681.158
TR622 Mersin	620.792
Akdeniz	20.203
Anamur	9.995
Aydıncık	3.036
Bozyazı	4.181
Çamliyayla	-
Erdemli	254.651
Gülnar	6.975
Mezitli	19.033
Mut	-
Silifke	66.542
Tarsus	116.824
Toroslar	3.182
Yenişehir	8.660

Tablo 6. Mersin İli ve İlçelerine Ait Narenciye Üretimi Miktarı (Ton)

⁹ www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 06.02.2018)

¹⁰ www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 06.02.2018)

Tablo 6’da yer alan Mersin ili ve ilçelerine ait narenciye üretimi miktarı tablosu incelendiğinde, Erdemli’nin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mersinde 620.792 ton narenciye üretiminin 254.651 tonunun Erdemli’den karşılanması, ilçenin narenciye açısından çok zengin olduğunu göstermektedir.

Erdemli’de çok çeşitli narenciye ürünleri yetiştirilmektedir. Her bir ürün açısından Erdemli’de narenciye üretimine ait verilere Tablo 7 aracılığıyla ulaşmak mümkündür.

(Greyfurt (Altıntop)) - Ton	2013	492
	2014	492
	2015	654
	2016	654
	2017	946
(Limon ve Misket Limonu) – Ton	2013	215657
	2014	223691
	2015	242869
	2016	416823
	2017	401214
(Portakal (Washington)) - Ton	2013	11830
	2014	13665
	2015	13725
	2016	12826
	2017	11470
(Portakal (Yafa)) - Ton	2013	480
	2014	492
	2015	424
	2016	449
	2017	247
(Diğer Portakallar) - Ton	2013	215
	2014	180
	2015	204
	2016	263
	2017	218
(Mandalina (Satsuma)) - Ton	2013	588
	2014	546
	2015	571
	2016	636
	2017	666
(Mandalina (Klemantin)) - Ton	2013	626
	2014	626
	2015	559
	2016	559
	2017	427
(Mandalina (King)) - Ton	2013	380
	2014	748
	2015	340
	2016	340
	2017	324
(Mandalina (Diğer)) - Ton	2013	386
	2014	600
	2015	592
	2016	680
	2017	1150

Tablo 7. Erdemli’de Narenciye Üretimine Ait Veriler

Tablo 7’de yer alan Erdemlide narenciye üretimine ait veriler incelendiğinde, greyfurtun son beş yılda artış gösterdiğini, özellikle 2017 yılında bu artışın oldukça yüksek olduğu söylemek mümkündür. Limon üretiminde 2017 yılında çok az düşüş olsa da, son beş yılda limon üretiminin de artış gösterdiği görülmektedir. Portakal üretimi 2016 yılında 13538 ton iken 2017 yılında bu rakam 11935 yona düşmüştür. Fakat genel bir değerlendirme yapıldığında, portakal üretimi de diğer narenciye ürünlerinde olduğu gibi 2013 yılına nazaran artış göstermiştir. Son olarak Erdemli’de mandalina üretimi ise 2016 yılında 2215 ton iken, 2017 yılında 2567 tona yükselerek artış göstermiştir.

Erdemli’de narenciye üretiminin yüksek olması, bu ürünlerin ihracat açısından da önemli olmasını sağlamaktadır. Erdemli Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı olup Erdemli’de narenciye ihracatı gerçekleştiren 9 şirket bulunmaktadır (bkz. Ek 8). Bu 9 şirket tarafından gerçekleştirilen ihracat rakamları Erdemli’de ihracatın gelişimi açısından oldukça önemlidir. Tablo 8, Erdemlide narenciye ihracatına ait yaklaşık verileri göstermektedir.

Narenciye İhracatı	2013	2014	2015	2016	2017
Mersin	311.258	326.745	298.485	314.500	307.300
Erdemli	25.938	27.228	24.873	26.652	25.188

Tablo 8. Erdemli’de Narenciye İhracatı Verileri

Tablo 8’de yer alan ihracat verilerine göre, yıllar itibariyle narenciye ihracatında artış ve azalışlar olsa da genel bir değerlendirme yapıldığında, Erdemli’nin narenciye ihracatı ile elde ettiği gelir oldukça önemlidir. Bu gelirin, üretim alanlarının artırılması ile birlikte artış gösterebileceğini söylemek mümkündür.

5. Sonuç ve Öneriler

Tarım işletmelerinin finansmanı, tarımda sermaye temini ve kullanımı ile ilgili çalışmaları kapsar. Genel olarak yabancı sermaye, uzun veya kısa vadeli kredi şeklinde işletmenin hizmetine sunulmaktadır ve tarım sektörünün özelliğine göre krediler şekillenmektedir. Bu durum tarımsal finansmanın, diğer sektörlerin finansal yapısından farklılık göstermesine neden olmaktadır.

Tarım, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kırsal bölgelerde yaşayan insanların çoğunluğu için, dünya çapında önemli bir geçim kaynağıdır. Tarımsal finansman, tarım sektörünün büyümesini desteklemek için çok önemlidir. Finansmana erişim eksikliği, çiftçilerin üretimlerinin verimliliğini artırmaya ve daha iyi teknolojiler benimsemeye yönelik kilit bir engeldir.

Tarımın kendine has sosyal ve ekonomik yapısı tarımsal krediyi şekillendirmektedir. Tarımın finansmanı ile, bir yandan sektöre verilen kredilerin şekillenmesini sağlayan diğer yandan da tarımsal kredilere gerek duyulmasına neden olan etmenler şunlardır (Güneş 2004):

- Tarımsal üretimin büyük ölçüde hava koşullarına bağlı olması
- Kuraklık, hastalık, su baskını gibi doğal yıkımlar nedeniyle gelir dalgalanmaları
- Tarımda küçük aile işletmelerinin yaygın olması
- Tarım ürünlerinde elverişsiz maliyet-fiyat ilişkisinin varlığı
- Tarım kesimini finanse eden kredi kurumlarının örgütlerinin ve yönetimlerinin yetersiz oluşu
- Gelir ve giderler arasında zaman uyumunun olmaması
- Tarımda gelir seviyesinin düşük, tasarruf olanağının kısıtlı bulunması
- Tarımda teknoloji geriliği ve yapısal sorunlar

Mersin ise, tarımsal potansiyeli yüksek illerden biri olup, özellikle narenciye üretiminde ve ihracatında ilk sırada yer almaktadır. Mersin’de narenciye üretimi ve ihracatı açısından Erdemli ilçesi önemli bir paya sahiptir. Erdemli’de narenciye üretim ve ihracat verileri incelendiğinde, tarımsal finansman açısından ilçedeki narenciye üretiminin etkisinin oldukça büyük olduğu görülmektedir.

Erdemli’de çoğunlukla narenciye çeşitlerinden Portakal, Limon, Mandalina ve Greyfurt üretimi yapılmaktadır.

Erdemli’de 9 ihracatçı narenciye işletmesi bulunmaktadır. Tarımsal finansman desteği ile bu sayının daha da artması mümkündür. Çiftçilere destek kredisi verilmesi ve üretimin teşvik edilmesi ile, Türkiye’de narenciye ihracatı açısından ilk sırada olan Mersin ili, Erdemli’deki üretimin artması ve tarım alanlarının daha verimli kullanılması ile daha büyük rakamlara ulaşabilir.

Erdemli, tarım ürünleri üretiminde 13 ilçe içerisinde 5. sırada yer almaktadır. Tarım alanlarının elverişliliği ile birlikte, üreticilerin finansal açıdan desteklenmesi Erdemli’deki üretim miktarının artmasına destek verebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, tarımsal finansmanın özellikle narenciye üretimi ve ihracatı açısından Erdemli için çok önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Bayramoğlu, Z., Çelik, Y. & Oğuz, Y. (2009). Konya İlinde Elma Üretiminin Mevcut Durumu ve Gelişme Olanakları. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 2(1), 11-15.
- Güneş, E. 2004. Tarım İşletmelerinde Kredi taleplerinin Doğrusal Programlama Yöntemiyle Belirlenmesi “Kırşehir İli Merkez İlçesi Tarım İşletmeleri Araştırması”, T.C. Tarım ve Köy işleri Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Yayın No:121, Ankara.
- Memon, Q., Memon, I. H., Wagan, S. A. & Peerzado, M. B. (2016). Role of Agricultural Credit in Improving Agricultural Productivity of Pakistan "A Case Study of Qambar Shahdadkot District". *Research Journal of Finance and Accounting*, 7(11), 89-93.
- Uçum, İ., Gülçubuk, B., Berk, A., Korkut, L. ve Saçtı, H. (2014). *Kırsal Alanda Tarımda Kalkınmanın Sağlanmasında Kümeleme Yaklaşımı*. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül Samsun, 282-289.

www.yms.org.tr

www.kalkinma.gov.tr

www.erdemlitso.org.tr

www.tuik.gov.tr

Ekler:

Ek 1. Türkiye’de Tarım Alanları

Tarım Alanı	1990		2002		2014		2015		2016		2017	
	(Bin ha)	%	(Bin ha)	%	(Bin ha)	%	(Bin ha)	%	(Bin ha)	%	(Bin ha)	%
Tarla Bitkileri	18.868	67,7	17.935	67,5	15.789	66,0	15.723	66,0	15.575	65,7	15.532	66,4
Nadas	5.324	19,1	5.040	19,0	4.108	17,2	4.114	17,2	3.998	16,9	3.697	15,8
Sebze	635	2,3	930	3,5	804	3,4	808	3,4	804	3,4	798	3,4
Meyve	3.029	10,9	2.674	10,1	3.243	13,5	3.284	13,7	3.329	14,0	3.343	14,3
TOPLAM	27.856	100	26.579	100	23.939	100	23.934	100	23.711	100	23.375	100

Ek 2. Türkiye’de Aylar ve Yıllar İtibariyle İhracat Rakamları (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ocak	10.632	7.885	7.829	9.551	10.348	11.482	12.400	12.302	9.546	11.249
Şubat	21.710	16.320	16.092	19.610	22.096	23.867	25.453	24.534	21.913	23.341
Mart	33.139	24.475	25.979	31.421	35.305	36.989	40.133	37.054	34.670	37.815
Nisan	44.503	32.037	35.375	43.295	47.935	49.458	53.504	50.403	46.621	50.676
Mayıs	56.981	39.383	45.174	54.238	61.067	62.735	67.186	61.483	58.719	64.261
Haziran	68.751	47.713	54.717	65.588	74.298	75.135	80.067	73.433	71.583	77.389
Temmuz	81.347	56.769	64.282	77.448	87.128	88.194	93.412	84.562	81.434	90.004
Ağustos	92.394	64.609	72.806	88.693	99.960	99.313	104.799	95.584	93.264	103.258
Eylül	105.187	73.089	81.715	99.444	112.912	112.373	118.382	107.166	104.166	115.072
Ekim	114.909	83.185	92.678	111.351	126.103	124.427	131.274	120.406	116.962	128.996
Kasım	124.305	92.088	102.061	122.429	139.856	138.628	144.341	132.088	129.749	143.213
Aralık	132.027	102.143	113.883	134.907	152.462	151.803	157.610	143.839	142.530	

Ek 3. 2016-2017 (Ocak-Aralık Ayı) Türkiye Geneli Narenciye İhracat Rakamları

2016-2017 (OCAK-ARALIK AYI) TÜRKİYE GENELİ NARENCİYE İHRACAT KAYIT RAKAMLARI								
MADDE	OCAK-ARALIK 2016		OCAK-ARALIK 2017		DEĞİŞİM ORANI (%)		2017 PAYI (%)	
	MİKTAR (BİN TON)	DEĞER (MİLYON \$)	MİKTAR (BİN TON)	DEĞER (MİLYON \$)	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
MANDARİN	649,7	312,4	697,2	335,1	7	7	42	39
LİMON	450,3	305,8	475,1	294,7	6	-4	28	35
PORTAKAL	387,4	173,5	368,8	151,1	-5	-13	22	18
GREYFURT	183,3	87,9	131,6	68,6	-28	-22	8	8
TOPLAM	1.670,8	879,6	1.672,8	849,6	0	-3	100	100

Not: Ürünler 2017 yılı fob (\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

Ek 4. 2016-2017 (Ocak-Aralık Ayı) Narenciye İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke

2016-2017 (OCAK-ARALIK AYI) TÜRKİYE GENELİ NARENCİYE İHRACATI YAPILAN İLK 20 ÜLKE									
	ÜLKE	OCAK-ARALIK 2016		OCAK-ARALIK 2017		DEĞİŞİM ORANI (%)		2017 PAYI (%)	
		MİKTAR (BİN TON)	DEĞER (MİLYON \$)	MİKTAR (BİN TON)	DEĞER (MİLYON \$)	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
1	RUSYA FEDERASYONU	490,2	271,2	600,7	331,2	23	22	36	39
2	İRAK	422,8	188,2	378,8	138,0	-10	-27	23	16
3	UKRAYNA	181,5	86,8	152,1	69,7	-16	-20	9	8
4	SUUDİ ARABİSTAN	101,4	55,5	94,5	46,1	-7	-17	6	5
5	ROMANYA	67,2	43,6	60,8	40,3	-10	-7	4	5
6	POLONYA	43,3	24,4	31,8	22,5	-26	-8	2	3
7	SİRBİSTAN	25,8	17,6	33,7	22,1	31	26	2	3
8	BULGARİSTAN	35,8	20,2	31,6	18,7	-12	-7	2	2
9	İRAN (İSLAM CUM.)			24,2	11,4	100	100	1	1
10	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	26,8	15,0	22,2	11,2	-17	-26	1	1
11	ÇEK CUMHURİYETİ	11,9	6,8	13,7	9,4	15	37	1	1
12	HOLLANDA	23,4	13,2	15,6	9,3	-33	-30	1	1
13	AZERBAYCAN-NAHÇIVAN	21,3	8,5	23,9	8,8	12	3	1	1
14	GÜRCİSTAN	24,5	10,3	23,0	8,6	-6	-16	1	1
15	ALMANYA	22,7	14,6	12,3	8,3	-46	-43	1	1
16	BEYAZ RUSYA	24,1	12,1	14,8	7,9	-38	-34	1	1
17	MAKEDONYA	13,3	7,4	13,0	7,2	-2	-2	1	1
18	BOSNA-HERSEK	9,2	4,2	14,3	6,1	55	47	1	1
19	MOLDAVYA	12,2	5,4	11,9	5,8	-3	8	1	1
20	BİRLEŞİK KRALLIK	10,0	6,8	8,0	5,5	-20	-18	0	1
	Toplam	1.670,8	879,6	1.672,8	849,6	0	-3	100	100

NOT: Ülkeler, 2017 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

Ek 5. En Fazla Narenciye İhracatı Yapan İlk 5 İl

EN FAZLA NARENCİYE (LİMON, MANDALİNA, PORTAKAL, GREYFURT) İHRACATI YAPAN İLK 5 İL								
ÜLKELER / ÇEŞİTLER	OCAK-ARALIK 2016		OCAK-ARALIK 2017		DEĞİŞİM ORANI (%)		2017 PAYI (%)	
	MİKTAR (BİN TON)	DEĞER (MİLYON \$)	MİKTAR (BİN TON)	DEĞER (MİLYON \$)	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
LİMON								
MERSİN	164,3	116,4	179,1	115,3	9	-1	38	39
HATAY	148,3	95,9	173,9	98,2	17	2	37	33
TRABZON	40,5	29,8	35,0	23,6	-13	-21	7	8
ADANA	35,5	23,2	26,5	18,8	-25	-19	6	6
ANTALYA	21,1	15,1	20,2	14,7	-4	-2	4	5
Limon Toplam	450,3	305,8	475,1	294,7	6	-4	100	100
MANDALİNA								
MERSİN	183,6	87,3	216,9	101,5	18	16	31	30
HATAY	161,9	77,9	163,2	76,5	1	-2	23	23
TRABZON	101,5	52,5	112,7	63,1	11	20	16	19
ADANA	105,3	49,2	107,2	47,3	2	-4	15	14
İZMİR	18,2	8,8	30,2	16,8	66	90	4	5
Mandalina Toplam	649,7	312,4	697,2	335,1	7	7	100	100
PORTAKAL								
MERSİN	166,5	73,4	148,0	59,3	-11	-19	40	39
HATAY	74,2	33,2	70,5	28,3	-5	-15	19	19
ADANA	58,2	27,0	57,5	24,5	-1	-9	16	16
TRABZON	27,2	14,1	33,1	16,0	22	13	9	11
ANTALYA	11,6	5,1	12,2	5,3	4	3	3	4
Portakal Toplam	387,4	173,5	368,8	151,1	-5	-13	100	100
GREYFURT								
MERSİN	79,3	37,4	60,3	31,2	-24	-17	46	45
HATAY	39,7	18,4	30,1	15,2	-24	-17	23	22
ADANA	32,0	16,4	19,5	10,9	-39	-33	15	16
TRABZON	11,7	6,1	8,4	4,6	-29	-26	6	7
ANTALYA	8,0	4,2	4,5	2,4	-44	-43	3	3
Greyfurt Toplam	183,3	87,9	131,6	68,6	-28	-22	100	100

NOT: Ülkeler, 2017 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

Ek 6. Mersin ve İlçelerine Ait Toplam İşlenen Tarım Alanları

	İşlenen tarım alanı						Toplam
	Toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkiler alanı	Toplam işlenen tarım alanı	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı		Sebze bahçeleri alanı	Sües bitkileri alanı	
			Ekilen	Nada			
TR Türkiye	23 810 672	20 578 637	15 618 059	4 147 587	808 488	4 504	3 232 035
TR622 Mersin	396 156	275 191	220 199	24 270	30 671	51	120 965
Akdeniz	12 779	4 117	608	-	3 506	3	8 662
Anamur	18 782	13 443	9 733	2 607	1 103	-	5 340
Aydıncık	5 651	5 376	1 916	2 980	479	-	275
Bozyazı	7 138	5 756	4 864	553	339	-	1 382
Çamliyayla	4 793	2 823	2 095	417	311	-	1 970
Erdemli	33 080	19 799	6 651	7 299	5 845	5	13 280
Gülnar	81 190	74 963	74 159	730	74	-	6 228
Mozlitli	9 709	5 539	1 649	2 607	1 277	6	4 170
Mut	66 676	26 993	23 108	1 758	2 128	-	39 683
Silifke	50 511	40 753	34 849	2 168	3 736	-	9 758
Tarsus	94 934	71 004	58 819	508	11 640	37	23 931
Toroslar	6 998	3 093	1 249	1 694	149	-	3 905
Yenişehir	3 915	1 533	496	949	86	-	2 382

Ek 7. İlçeler Açısından Tarımsal Üretim Ülke İçindeki Payı

İLK 25 İLÇE			
872 İlçe			Tarımsal Üretim
İçinde Sırası	İl	İlçe	Ülke İçindeki Payı (%)
1	ADANA	Büyükşehir	1,49545
2	KARAMAN	Merkez	1,24716
3	NIĞDE	Merkez	1,19477
4	MUĞLA	Fethiye	1,16167
5	MERSİN	Merkez	1,15413
6	MERSİN	Tarsus	1,14587
7	SAMSUN	Çarşamba	1,01815
8	ANTALYA	Merkez	0,96791
9	BURSA	Karacabey	0,88648
10	SAMSUN	Bafra	0,76779
11	RIZE	Merkez	0,76176
12	ŞANLIURFA	Merkez	0,71556
13	İZMİR	Odemiş	0,70675
14	DIYARBAKIR	Merkez	0,70653
15	ANKARA	Polatlı	0,64851
16	ADANA	Ceyhan	0,61976
17	ANTALYA	Alanya	0,60572
18	BURSA	Mustafakemalpaşa	0,58248
19	MERSİN	Erdemli	0,57964
20	MANİSA	Akhisar	0,57845
21	ADANA	Karataş	0,57509
22	ANTALYA	Kumluca	0,57246
23	MANİSA	Salihli	0,54262
24	ŞANLIURFA	Viranşehir	0,53817
25	ANTALYA	Serik	0,53620

Ek 8. Erdemli Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı Olup Narenciye İhracatı Gerçekleştiren Şirketler

FİRMA ÜNVANI	SEKTÖR
--------------	--------

KARAYAŞ SEBZE MEYVE İTHALAT İHRACAAT LTD. ŞTİ.	Narenciye
TOPAL NARENCİYE TARIM İNŞAAT LTD. ŞTİ.	Narenciye
KARAGÖZLER GIDA LTD. ŞTİ.	Narenciye
AKAN NARENCİYE LTD. ŞTİ.	Narenciye
GÖKALP İNŞAAT PET. ÜRN. KANTAR NAKLİYAT TARIM ÜRN. LTD. ŞTİ.	Narenciye
HAS EGELİ NARENCİYE LTD. ŞTİ.	Narenciye
ÇEKOKLAR NARENCİYE A.Ş	Narenciye
KURT KALİTE NARENCİYE LTD. ŞTİ	Narenciye
ÖZYAŞARLAR NARENCİYE LTD. ŞTİ.	Narenciye